

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Πρὸς τοῦτοις οἱ καλλιτέχναι οὐδὲν ἐθεώρησαν λυσιτελεῖν ἐκ τοῦ ποιητοῦ ν' ἀνυψώσιν ὡς πρὸς τὴν περιπλοκὴν τῶν ὄψεων ἢ τὴν ἐλευθερίαν τῶν βραχιόνων. Ὁ Βιργίλιος ἀφίησι τοὺς ὄφεις διπλῶς νὰ περιστρεφῶσι περὶ τὴν γαστέρα καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ Λαοκόοντος καὶ ὑψηλὰ αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν νὰ προεξέχωσιν αὐτοῦ.

Bis me iam amplexi, bis collo squamea circum
Terga dati, superant capite et cervicibus altis.

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐξαιρετῶς πληροὶ τὴν ἡμετέραν φαντασίαν· τὰ εὐγενέστατα τῶν μελῶν μέχρι πνιγμοῦ εἰσι πεπιεσμένα, τὸ δὲ δηλητήριον φέρεται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ πρόσωπον. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν ἦτο εἰκὼν διὰ καλλιτέχνας, βουλομένους νὰ παραστήσωσι τὰς ἐπὶ τοῦ σώματος ἐνεργείας τοῦ δηλητηρίου καὶ τοῦ πόνου. Διότι ἵνα δυνηθῶσι νὰ παρατηρήσωσι ταύτας, εἶδει τὰ κύρια μέλη ὅσον τὸ δυνατόν ἐλεύθερα νὰ ὦσι καὶ οὐδεμίᾳ ἐξωτερικῇ δυνάμει νὰ ἐνεργῇ ἐπ' αὐτῶν ὡς δυναμένη νὰ μεταβάλλῃ καὶ ἐξασθενίῃ τὴν λειτουργίαν τῶν πασχόντων νεύρων καὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μύωνων. Αἱ διπλαῖ περιστροφαὶ τῶν ὄψεων ἤθελον καλύψει τὴν ὅλην κοιλίαν, ὅλως δ' ἀόρατος ἤθελε μείνει ἡ ὀδυνηρὰ ἐκείνη τῆς κάτω κοιλίας συστολή, ἥτις ἄλλως τε τοσοῦτον ἐκφραστικὴ εἶναι. Ὅ,τι δὴποτε ἐκ τῆς κοιλίας, ἡδύνατό τις τοῦτο εἶναι νὰ παρατηρήσῃ ὑπεράνω, ὑποκάτω, ἢ καὶ μεταξὺ τῶν περιστροφῶν, τοῦτο ἤθελε φανῇ ὑπὸ πίσεις καὶ ἐξογκώσεως, παραγομένης οὐχὶ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πόνου ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ βάρους. Ὁ ἐπίσης συχνάκις συστρεφόμενος λαιμὸς θὰ κατέστρεφε καθ' ὁλοκλήριον τὸ πυραμιδοειδὲς ὄξύ τοῦ συμπλέγματος, τὸ τοσοῦτον τέρπον τ' ὅμμα, αἱ δ' ἐκ τῆς συσπείρωσεως ταύτης ἐλευθέρως προεξέχουσαι αἰχμηραὶ κεφαλαὶ τῶν ὄψεων θὰ προύκάλουν τοιαύτην τινὰ αἰθνίδιον παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ ἀρμονικοῦ, ὥστε τὸ σχῆμα τοῦ ὅλου ἤθελεν ἀποδοῇ εἰς ἄκρον ὁσμωρφον. Ὑπάρχουσι σχεδιασταί, οἵτινες τοσοῦτον ἦσαν ἀπερίσκεπτοι, ὥστε παρὰ ταῦτα τῷ ποιητῇ νὰ προσκολλῶνται. Ὅ,τι δὴποτε ὅμως κἀν ἐκ τούτου προῆλθε, τοῦτο δυνάμεθα μετὰ βδελυγμοῦ νὰ γνωρίσωμεν ἐν ἄλλοις, ἐκ σελίδος τοῦ Φράνς Ἐλετν¹.

* Ἰδε ἀριθ. 9, σελ. 163 — 161.

1) Ἐν τῇ λαμπρῇ ἐκδόσει τοῦ ἄγγλου Βιργιλίου, Δράϊδεν (Dryden) (London, 1697 εἰς μέγα φύλλον). Καὶ ὅμως καὶ οὗτος εἶτι τὰς περιστροφὰς τῶν ὄψεων ἀπλῶς περὶ τὴν κοιλίαν μόνον φέρει, περὶ τὸν λαιμὸν δὲ οὐδὲν. Ἀφοῦ ἄλλως τε τοιοῦτός μέτριος καλλιτέχνης εἶναι ἄξιος τυγχάνει συγγνώμης, ἡδυνάμεθα νὰ παράσχωμεν αὐτῷ τὴν ἐξῆς μόνον· ὅτι αἱ χαλκογραφαὶ ἐν τινὶ βιβλίῳ ὡς ἐρμηνεύεται ἀπλῶς δέον νὰ θεωρῶνται, οὐχὶ δ' ὡς καθ' ἑαυτὰ ὑφιστάμενα καλλιτεχνήματα.

Οἱ ἀρχαῖοι γλύπται, δι' ἐνὸς βλέμματος κατείδον ὅτι ἡ τέχνη αὐτῶν ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα ὁλοσχερῇ τροποποίησιν. Οὗτοι μετέθεσαν πάντας τοὺς περὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὸν λαιμὸν ἐλιγμούς τῶν ὄψεων, περὶ τοὺς πόδας. Ἐνταῦθα αἱ περιστροφαὶ αὗται ἡδύναντο χωρὶς ποσῶς τὴν ἐκφράσιν νὰ παραβλάψωσι, τοσοῦτον νὰ καλύψωσι καὶ πιέσωσιν, ὅσον ἀγριτεῖτο. Ἐνταῦθα διήγειρον αὗται συγχρόνως τὴν ιδέαν τῆς κωλυθείσης φυγῆς καὶ εἰδός τι ἀκινήσιας, ἥτις λίαν ἐπωφελὴς τυγχάνει τῇ τεχνιτῇ διαρκείᾳ τῆς αὐτῆς καταστάσεως.

Ἄγνοῦ πῶς συνέβη, ὥστε καθ' ὁλοκληρίαν ἐν σιωπῇ νὰ παρέλθωσι τὴν διαφορὰν ταύτην οἱ ἐλανοδίκαί, ἥτις τοσοῦτον ἐναργῶς δεικνύται ἐν ταῖς τῶν ὄψεων περιστροφαῖς, μεταξὺ τοῦ καλλιτεχνήματος καὶ τῆς τοῦ ποιητοῦ περιγραφῆς. Αὕτη ὑψοὶ τὴν σοφίαν τῶν καλλιτεχνῶν ἐξ ἴσου καὶ ἡ ἑτέρα, ἐφ' ἧς ὅλοι τὸν νοῦν ἔχουσι καὶ τὴν ὁποίαν δὲν τολμῶσιν οὐχὶ νὰ ἐπαινέσωσι τόσον, ὅσον μᾶλλον ζητοῦσι νὰ δικαιολογήσωσι μόνον. Ἐννοῶ δηλ. τὴν ἐν τῇ περιδοῇ διαφορὰν. Ὁ τοῦ Βιργιλίου Λαοκόων παρίσταται ἐν τῇ ἱερατικῇ αὐτοῦ στολῇ, ἐν δὲ τῷ συμπλέγματι παρίσταται μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν, ὅλως ἀνείμων. Λέγεται δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες ἐθεώρησαν λίαν ἀπρεπὲς τὸ ὅτι υἱὸς βασιλέως, ἱερεὺς ἐν θυσίᾳ γυμνὸς παρίσταται. Τοῦτοις ὅμως ἀπαντῶσι λίαν σοβαρῶς γινώσκει τῆς καλλιτεχνίας ὅτι τοῦτο μὲν ἀπετέλει ἐν γένει σφάλμα κατὰ τῆς κρατούσης συνήθειας, ὅτι ὅμως οἱ καλλιτέχναι ἀναγκάσθησαν νὰ διαπράξωσι τοῦτο, ἅτε μὴ δυνάμενοι ταῖς παραστάσεσιν αὐτῶν ἀξιοπρεπεῖ ἐνδυμασίαν νὰ χορηγήσωσιν. Ἡ γλυπτικὴ, λέγουσιν, οὐδὲν δύναται ν' ἀπομιμηθῇ ὕψωμα· παχέει πτυχαὶ ἐμποιοῦσι δυσάρεστον ἐντύπωσιν· δύο λοιπὸν κακὸν προκειμένων εἶδει νὰ ἐκλέξωσι τὸ μὴ χεῖριστον, προτιμῶντες νὰ προσκρούσωσι μᾶλλον τῇ ἀληθείᾳ ἢ νὰ ἐπιδειχθῶσιν ἀξιόμειπτοι ὡς πρὸς τὰς στολάς¹.

1) Οὕτω κρίνει καὶ αὐτὸς ὁ Δεπλ (De Piles) ἐν τοῖς περὶ τοῦ Φρεσνὰ (στ. 210.) παρατηρήσεσιν αὐτοῦ. Remarque, s'il vous plaît, que les draperies tendres et légères n'étant données qu'au sexe féminin, les anciens Sculpteurs ont évité autant qu'ils ont pu, d'habiller les figures d'hommes; parce qu'ils ont pensé, comme nous l'avons déjà dit, qu'en Sculpture on ne pouvait imiter les étoffes et que les gros plis faisaient un mauvais effet. Il y a presque autant d'exemples de cette vérité, qu'il y a parmi les antiques de figures d'hommes nus. Je rapporterais seulement celui du Laocoon, lequel selon la vraisemblance devrait être vêtu. En effet, qu'elle apparence y a-t-il qu'un fils de Rois, qu'un Prêtre d'Apollon se trouvât tout nud dans la cérémonie actuelle d'un sacrifice; car les serpens passèrent de l'Isle de Ténédes au rivage de Troie et surprirent Laocoon et ses fils dans le temps même qu'il sacrifiait à Neptune sur le bord de la mer comme le marque Virgile dans le second livre de son Enéide. Cependant les Artistes, qui sont les Auteurs de ce bel ouvrage ont bien vu, qu'ils ne pouvaient pas leur donner de vêtements convenables à leur qualité, sans faire comme un amas de pierres, dont la masse ressemblerait à un rocher, au lieu des trois admirables figures, qui on été et qui sont toujours l'ad-

Ἐάν δ' οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ἤθελον γελάσει ἐπὶ τῇ ἐνστάσει ταύτῃ, ἀγνοῶ τί ἤθελον εἰπεῖ περὶ τῆς ἀπαντήσεως. Δὲν δύναται τις κατώτερον νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν τέχνην παρ' ὅσον διὰ τοῦ ἀνωτέρω συμβαίνει. Διότι, ὑποθεθεῖσθω ὅτι ἡ γλυπτικὴ ἡδύνατο ν' ἀπομιμηθῇ τὰ διάφορα ὑφάσματα μετ' Ἰσῆς ἐπιτυχίας καὶ ἡ ζωγραφικὴ ἐπεται ἐντεῦθεν ὅτι ὁ Λαοκόων εἶδε κατ' ἀναγκὴν νὰ παρασταθῇ ἐνδεδυμένος; Ὑπὸ ταύτην δὲ τὴν ἐνδυμασίαν οὐδὲν θ' ἀπωλλόμεν; Ἐνδυμα δέ, ἔργον δουλικῶν χειρῶν, κέκτηται ἄρα γε τοσαύτην καλλονήν, ὅσῃν τὸ ἔργον τῆς αἰωνίου σοφίας, ἥτοι ὅσον ὁργανικὸν σῶμα; Ἡ ἀπομίμησις δὲ τούτου ἢ ἐκείνου τὴν αὐτὴν ἀπαιτεῖ ἱκανότητα, τὴν αὐτὴν κέκτηται ἀξίαν, ἢ τὴν αὐτὴν περιποιεῖ τιμὴν; Θέλουσιν ἀπλῶς ν' ἀπατῶνται οἱ ἡμέτεροι ὀφθαλμοὶ χωρὶς ποδὸς νὰ ἐνδιαφέρῃ αὐτοῖς τί τὸ ὄργανον τῆς ἀπάτης;

Παρά τῷ ποιητῇ τὸ ἐνδυμα δὲν κατέχει θέσιν ἐνδύματος· τοῦτο οὐδὲν καλύπτει· ἡ φαντασία ἡμῶν διορᾷ τὰ πάντα διὰ τούτου. Ἐάν περιβάλληται ἢ μὴ διὰ τούτου ὁ Λαοκόων παρὰ τῷ Βιργιλίῳ, τὸ πάθημα ἐν ἐκάστῳ μέλει τοῦ σώματος αὐτοῦ διορᾶται ὑπὸ τοῦτο ἐξ ἴσου καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι. Τὸ μέτωπον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς ταύτην, εἶναι μὲν περιδεδεμένον διὰ τοῦ ἱερατικοῦ ἀναδέσμου οὐχὶ ὅμως καὶ περιεκαλυμμένον. Ἀληθῶς οὐχὶ μόνον δὲν κωλύει αὐτὴν ὁ ἀναδέσμος ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐνδυναμώνει τὴν ιδέαν, ἣν ἡμεῖς περὶ τοῦ δυστυχήματος τοῦ πάσχοντος ἔχομεν.

Perfusus sanie villas atroque veneno. Οὐδαμῶς συνάγεται αὐτῷ ἡ ἱερατικὴ αὐτοῦ ἀξία· καὶ αὐτὸ τὸ

miration des siècles. C'est pour cela que de deux inconvenièments ils ont jugé celui des draperies beaucoup plus fâcheux, que celui d'aller contre la vérité même.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Καθηγιασθησαν τῇ ἐδομάδι ταύτῃ τὰ ὕδατα ἐπὶ τοῖς Θεοφανείοις, ἑορτῇ τῶν τρισεγίστων τοῦ χριστιανικοῦ καὶ μάλιστα τοῦ ὁρθοδόξου κόσμου, τελομένη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῷ Ἰερδάνῃ ὑπὸ Ἰωάννου βαπτίσεως τοῦ Θεανθρώπου, καθ' ἣν ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις. Ἀλλ' ὁ καθγιασμὸς οὗτος τῶν ὁδῶν, ἡ ἑορτὴ αὕτη, μείζων θὰ ἦτο ἂν πράγματι συνετέλει τὴν καθγιασμὸν καὶ πάντων καὶ πασῶν καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ δύναντα ἔχει, ἡ δὲ βάπτισις τοῦ Κυρίου, τελέσαντος τὸν νόμον, ἦν λουτρὸν παλιγγενεσίας. Ἐρχονται καὶ παρέρχονται αἱ ἑορταί, μικραὶ τε καὶ μεγάλαι, ἔρχονται καὶ παρέρχονται τὰ ἔτη, ὡς παρ' ἧτος τὸ 1893, καὶ τὰ πράγματα μένουσι περίπου τὰ αὐτά. Ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ ἀπέπλυνε μὲν τὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ δὲν ἀπέπλυνε αὐτὸν τῶν ἁμαρτιῶν. Μὴ τις χαρακτηρίσῃ τοῦτο ὡς βλάσφημον! Δὲν βλασφημοῦμεν, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐκτιθέμεθα, ἅπερ βοῶσι καὶ κράζουσι λέγοντα, ὅτι ὑπάρ-

σμεῖον ταύτης, ὅπερ αὐτῷ πανταχοῦ σεβασμὸν καὶ τιμὴν περιποιεῖ, βεβηλοῦται καὶ διαδρέχεται ὑπὸ τοῦ δηλητηριώδους πτυέλου. Ἀλλ' ὅμως ἐάν δὲν ἔπρεπε νὰ βλαθῇ τὸ κύριον ἔργον, ὤφειλεν ὁ καλλιτέχνης νὰ παραιτηθῇ τὴν δευτερεύουσαν ταύτην ιδέαν. Κατὰ μέγα μέρος ἐπίσης θὰ ἐμείνῃ τὴν ἐκφρασίν καὶ ἂν μόνον τὸν ἀναδέσμον εἰς τὸν Λαοκόωντα ἐπέτρπε νὰ φέρῃ. Τὸ μέτωπον θὰ ἐκάλυπτετο ἐν μέρει· τὸ μέτωπον δὲ εἶναι ἡ ἔδρα τῆς ἐκφράσεως. Ὡς λοιπὸν ἐν τῷ κραυγᾷ ἐθυσίασε τὴν ἐκφρασίν τῇ καλλονῇ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐθυσίασε τὸ σύνθετον εἰς τὴν ἐκφρασίν. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν γένει τὸ σύνθετον μικρὰν εἶχεν ἀξίαν. Ἡσθάνοντο οὗτοι ὅτι ὁ ὕψιστος προορισμὸς τῆς ἑαυτῶν τέχνης εἰς τὴν παντελεῖαν στέργειν τούτου ὠδήγει αὐτούς. Τὸ καλὸν δὲ ἀποτελεῖ τὸν ὕψιστον τοῦτον προορισμὸν· τὰ ἐνδύματα ἐπενόησεν ἡ ἀνάγκη· τί τὸ κοινὸν ὅμως μεταξύ τέχνης καὶ ἀνάγκης; Ὁμολογῶ ὅτι ὑπάρχει καλὸν καὶ ἐν τῇ περιβολῇ· ἀλλὰ ὁποῖαν ἀξίαν ἔχει τοῦτο ἀπέναντι τῆς καλλονῆς τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς; Καὶ ἤθελεν εὐχαριστηθῇ διὰ τοῦ ἐλάσσονος ὁ τὰ μείζω δυνάμενος; Αἰὶν φοδοῦμαι μὴ ὁ τελειότατος περὶ τὴν περιβολὴν καλλιτέχνης, διὰ τῆς ἐπιτηδαιοσύνης αὐτοῦ ταύτης ἀποδεικνύῃ ἐν τίνι ὑπολείπεται.

ΣΤ'.

Ἡ ἐμὴ προϋπόθεσις ὅτι οἱ καλλιτέχναι ἀπεμιμήθησαν τὸν ποιητὴν οὐδόλως συντελεῖ πρὸς ὑποτίμησιν τούτων. Τοῦναντίον ἡ σοφία αὐτῶν πολὺ περισσύτερον διαλάμπει ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ταύτῃ ἀπομίμησει. Οὗτοι παρηκολούθησαν τὸν ποιητὴν χωρὶς οὐδ' ὑπ' ἐλάχιστον ἐπ' αὐτοῦ νὰ παραπλανηθῶσιν. Εἶχον μὲν πρότυπον, ἀλλ' ἐπειδὴ ὤφειλον νὰ μεταδιδάσωσιν αὐτὸ ἀπὸ μιᾶς τέχνης εἰς ἄλλην ἐπαρκοῦς ἔτυχον εὐκαιρίας ἵνα καὶ αὐτοὶ οὗτοι σκεθῶσιν. Αἱ

χρῆσις πολλὰ ἐτι ἁμαρτία παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὧν καὶ ὁ κομματισμὸς, ὅστις ρίπτει πολλὰς ἡμέρας εἰς μέγιστα κακά. Ὡ! πόσον σωτήριον θὰ ἦτο ἂν ὑπῆρχε μεγάλη τις κολυμβήθρα Σιλωάμ, πόσοι θ' ἀνέβλεπον ἐμβοητίζοντες ἐν αὐτῇ! Ἀλλὰ τὰ πράγματα χωροῦσι, χωροῦσι καὶ προχωροῦσι μάλιστα πολὺ, κίνδυνος δὲ μὴ καταλήξωσιν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Εἴθε τὰ φῶτα νὰ φωτίσωσι πάντας καὶ μάλιστα ἐκείνους, οἵτινες ἐκλήθησαν μὴ μόνον ἑμεῖν ἀλλὰ καὶ περιάγειν αὐτὰ καὶ δι' αὐτῶν διαλύειν τὰ σκότῃ! Εἴθε τὰ φῶτα νὰ φωτίσωσι πάντας ἡμέας! Ἀμήν.

* *

Ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ ἀνεγνωσθῇ τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ὑπόμνημα τοῦ ἐγκρίτου ἱατροῦ καὶ φίλου κ. Ἀναστασίου Χρηστίδου «περὶ τοῦ προγράμματος καὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης!» Τοῦ ὑπομνήματος τούτου, δι' ὃ προτείνεται ἡ μεταρρυθμισις τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης, παραδεχόμεθα μὲν ιδέας τινάς, ἀλλ' ἀποκρούμεν ἱκανὰς καὶ μάλιστα τὸ συμπέρασμα, καθ' ὃ προτείνεται ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἐλληνικῶν συγγραφέων καὶ ἡ ἀνάληψις ἐκδόσεων ξένων ἐγχειριδίων καὶ ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων. Τὰ περὶ τῆς ἀρχαίας δὲ ἐλληνικῆς γλώσσης ὡς νεκρὰς λεγόμενα, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, οὐδαμῶς ἀπαλῇ, ἐπεμαρτύρησε δὲ τοῦτο καὶ ὁ διαπρεπὴς ἀγγλὸς καθηγητὴς καὶ ἐλληνιστὴς διάκμος J. Stuart Blackie διὰ

ἰδία ὃ αὐταὶ σκέψεις αὐτῶν, αἵτινες ἐπιδείκνυνται ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ προτύπου αὐτῶν παρεκκλίσεις, μαρτυροῦσιν ὅτι καὶ οὗτοι ἐπίσης τοσοῦτον μεγάλοι ἐν τῇ αὐτῶν τέχνῃ ἐγένοντο, ὅσον καὶ ἐκεῖνος ἐν τῇ αὐτοῦ.

Ἦδὴ θὰ μεταστρέψω τὴν ὑπόθεσιν : ἀποδέχομαι δηλ. ὅτι ὁ ποιητὴς τοὺς καλλιτέχνας ἀπεμιμήθη. Ὑπάρχουσι σοφοί, ἐπικυροῦντες τὴν προϋπόθεσιν ταύτην ὡς ἀληθῆ.

Ἦγνόουν ὅμως ὅτι οὗτοι ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἱστορικὰς περὶ ταύτης βάσεις.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν ὥραϊον εὖρον τὸ καλλιτέχνημα, δὲν ἠδύναντο νὰ πείσωσιν ἑαυτούς, ὅτι τοῦτο ἠδύναντο ν' ἀνάγκηται εἰς χρόνους τοσοῦτω μεταγενεστέρους. Τοῦτον ἔπρεπε εἰς ἐκείνῳ ν' ἀνῆκε τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ τέχνη ἦτο ἐν τῇ πλήρει αὐτῆς ἀκμῇ, καθόσον ταύτης ἤξιζε νὰ ᾔναι προϊόν.

Ἀπεδείχθη ὅτι, ὅσον ἐξαιρετος κἂν ᾦ ἡ εἰκὼν τοῦ Βιργιλίου, οἱ καλλιτέχναι ὅμως δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦσιν διὰ ἄφορα ταύτης χαρακτηριστικά. Ἐντεῦθεν λοιπὸν περιορίζεται ἡ φράσις ὅτι δῆθεν καλὴ τις ποιητικὴ περιγραφὴ δίδει κατ' ἀνάγκην καὶ καλὴν πραγματικὴν εἰκόνα, καὶ διὰ τὰ τοσοῦτον μόνον καλῶς ὁ ποιητὴς περιέγραψεν, ὅσον ὁ καλλιτέχνης δύνανται ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ἐν ἅπασιν τοῖς χαρακτῆροσι. Τὸν περιορισμὸν τοῦτον πάντες τείνουσι νὰ ὑποθέ-

1) Maffei, Richardson, καὶ νεωστὶ ἔτι ὁ κ. Hagedorn. (Παρατηρήσεις περὶ ζωγραφικῆς σ. 37 Richardson *Traité de la Peinture*, Tome II, p. 513) Ὁ De Fontaines δὲν ᾔδει βεβαίως νὰ συγκαταλέγῃ μεταξὺ τούτων. Οὗτος νομίζει μὲν ἐν ταῖς παρατηρήσεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ μετάφρασιν τοῦ Βιργιλίου ἐπίσης ὅτι ὁ ποιητὴς τὸ συμπλεγμα ἔσχε πρὸ ὀφθαλμῶν εἶναι ὅμως τοσοῦτον ἀμαθής, ὥστε παρουσιάζει τοῦτο ὡς ἔργον τοῦ Φειδίου.

τῆς πρὸς τὸν Ἑρμῆν τῆς Λιβερπούλς ἄρτι ἀποσταλείσης ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ δὲν εἶναι νεκρά, ὅχι. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς προφορᾶς αὐτῆς ἤδυνάμεθα νὰ ἐπενέγκωμεν παρατηρήσεις τινάς, ἀλλὰ ταύτας ἀναβάλλομεν, διότι τὸ ὑπόμνημα, αἰτήσας τοῦ ὑποβαλόντος αὐτὸ καὶ ἀποφάσει τοῦ Συλλόγου, παρεπέμφθη τῇ φιλολογικῇ ἐπιτροπῇ πρὸς γνωμοδότησιν, θὰ ἐπανέλθῃ δὲ τὸ ζήτημα ἐν συνεδίᾳ τοῦ Συλλόγου, ὅτε ἡ γνωμοδότησις αὕτη ὑποβληθήσεται. Πρὸ παντὸς νομίζομεν πρέπει νὰ μελετηθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ζωγραφικῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἰδίᾳ ὁ σκοπὸς αὐτῆς. Ὁ γράφων τὰς γραμμάς ταύτας, εἰσηγητὴς γενόμενος αὐτοῦ, φρονεῖ ὅτι γινώσκει τὸ πνεῦμα ὅπερ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ἐκράτησε, τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο δὲν εἶναι ἄλυσιτελές.

Ἡ Γαλλικὴ ἀκαδημία ὥρσεν ἡμέραν ὑποδοχῆς τοῦ οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκλεγέντος ἀκαδημαϊκοῦ F. Brunetiere, ἐπιφανοῦς φιλολόγου καὶ κριτικοῦ, τὴν 3)15 φεβρουαρίου. Ἐπίσης ὥρσθη ὅπως κατὰ τὴν 10)22 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προβῇ ἡ ἀκαδημία εἰς διπλὴν ἐκλογὴν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν θανόντων ἀθανάτων Taine καὶ Mazade.

Πᾶσι τοῖς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀσχολουμένοις γνωστὰί εἰσιν αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα

ὄσσοι πρὶν ἢ ἔτι ἴδωσιν αὐτὸν κυρούμενον, ἀπλῶς ἐκ σταθμίδεως τοῦ περαιτέρω κύκλου τῆς ποιήσεως, ἐκ τῆς ἀπείρου ἐκτάσεως τῆς ἡμετέρας φαντασίας, ἐκ τῆς πνευματικότητος τῶν εἰκόνων αὐτῆς, αἵτινες ἀπειροπληθεῖς καὶ ποικιλώταται δύνανται νὰ συνυπάρχωσι, μηδὲν καλύπτουσαι μηδὲ ἀτιμάζουσαι ἀλλήλας, ὥς θὰ ἐπραττον τὰ πράγματα αὐτὰ ἢ τὰ φυσικά τούτων σημεῖα ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τοῦ χώρου ἢ τοῦ χρόνου.

Εἰ τὸ ἔλαττον δὲν δύνανται νὰ συμπεριλάβῃ τὸ μείζον, τὸ ἔλαττον ὅμως δύνανται νὰ συμπεριλαμβάνηται ἐν τῷ μείζονι. Θέλω δηλ. νὰ εἰπῶ, ὅτι ἀφοῦ ἕκαστος χαρακτὴρ, ὅτινι ὁ ζωγραφῶν, οὕτως εἰπεῖν, ποιητὴς χρῆται, δὲν δύνανται ἐπίσης ἐπιτυχῆ νὰ ἔχῃ ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἢ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου: θὰ ἦτο ἄρα γε δυνατόν ἵνα ἕκαστος χαρακτὴρ, οὕτινος ὁ καλλιτέχνης χρῆσιν ποιεῖται, ἐξ ἴσου ἐπιτυχῆ ἐνέργειαν ἐξασκῇ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ποιητοῦ; Ἀναμφιδόλως καθόσον πᾶν, ὅπερ ἐν καλλιτεχνίᾳ καλὸν εὐρίσκομεν, τοῦτο οὐκ ὁ ὀφθαλμὸς ἀλλ' ἡ φαντασία διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ ὡς καλὸν ἐπιδοκιμᾷ.

Ἡ αὐτὴ λοιπὸν εἰκὼν δύνανται καὶ πάλιν νὰ ἐγερθῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φαντασίᾳ εἴτε δι' αὐθαίρετων εἴτε διὰ φυσικῶν σημείων, δέον ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει τὴν αὐτὴν νὰ προξενήσῃ εὐαρέσκειαν, ἔστω καὶ κατὰ διάφορον βαθμὸν.

Τοῦτου θεθέντος πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ προϋπόθεσις, ὅτι ὁ Βιργίλιος ἀπεμιμήθη τοὺς καλλιτέχνας, μοι εἶναι πολὺ πλέον ἀκατάληπτος παρ' ὅσον μοι ἐγένετο τὸ ἀντίθετον ταύτης. Ἐὰν οἱ καλλιτέχναι τὸν ποιητὴν ἀκολουθήσαν, τότε δύνανται περὶ πασῶν αὐτῶν τῶν παρεκκλίσεων νὰ δώσω λόγον καὶ ἀπάντησιν. Οὗτοι κατ' ἀνάγκην ἔδει νὰ διαφέρωσι, καθόσον οἱ αὐτοὶ τοῦ ποιητοῦ χαρακτῆρες θὰ παρήγον ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀτοπήματα, ἅτινα παρ'

ἔτῃ γινόμεναι σοβαρὰ καὶ πολλὰ ἔργασαι ὑπὸ τῶν Ρώων, ἀς πολλὰ δημοσιεύσεις ἐκπροσωποῦσιν, ἐξ ὧν καὶ ἡ περισπούδαστος τοῦ Κόντακωφ Περὶ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας (Καχριετζαμσί). Τὰς ἐργασίας δ' αὐτῶν ταύτας καὶ μελέτας νὰ προαγάγῃσι βουλόμενοι, πρὸ τινων ἐτῶν ἐσκέψαντο περὶ ἰδρύσεως ἐν Βυζαντίῳ ρωσικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κατὰ τὰς ὁμοῦς εἰδους, τὰς ἐν Ἀθήναις γαλλικὴν, ἀμερικανικὴν, γερμανικὴν καὶ τὴν ἐν Ρώμῃ γαλλικὴν ἐπίσης καὶ γερμανικὴν. Κατὰ τὰς σκέψεις ταύτας ἡ σχολὴ αὕτη ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐνταῦθα ρωσικῆς πρεσβεΐας σκοποῦν εἶναι τὴν παρασκευὴν καὶ διευθύνειν ἐπιστημονικῶν μελετῶν ρώων ἀρχαιολόγων ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Πρὸς παρασκευὴν δὲ νεαρῶν ἐπιστημόνων διὰ ταιαύτας ἀρχαιολογικὰς μελέτας ἐν τῇ σχολῇ θὰ διδάσκηται πλήρης ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων ἐθνογραφίας, παλαιογραφίας, νομισματικῆς, ἀρχαιολογίας καὶ ἄλλων ἡ σχολὴ θ' ἀσχολῆται περὶ τὴν μελέτην τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος τὴν καλλιτεχνίαν, τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν καὶ τοπογραφίαν, τὴν νομισματικὴν, τὴν ἐπιγραφικὴν.

Τὰ μέλη τῆς σχολῆς ἔσονται τακτικά, ἐπίτιμα καὶ ἀντεπιστέλλοντα. Ἡ σχολὴ θὰ περιλαμβάνῃ α') βιβλιοθήκην, β') αἰθούσαν ἀρχαιοτήτων, γ') αἰθούσαν συνεδριάσεων καὶ ἀναγνωσμάτων.

αὐτῷ οὐδόλως ἐκδηλοῦνται. Ἀλλὰ διατί ἔπρεπε νὰ παρεκκλίνῃ ὁ ποιητής; Ἐὰν οὗτος πιστῶς παρεκκολληθῇ τὸ σύμπλεγμα, καθ' ὅλου ἢ καθ' ἑκαστον μέρος, δὲν θὰ παρδείχεν ἡμῖν πάντοτε εἰκόνα ἐξαιρετον; Ἐννοῶ καλῶς τὸ πῶς ἡ δι' ἑαυτὴν ἐργαζομένη φαντασία αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ χαρακτηριστικόν: ἀλλ' αἱ αἰτίαι, δι' ἃς ἡ κριτικὴ αὐτοῦ δύναμις ἐρίστανεν ὅτι ὤφειλε νὰ μεταβάλλῃ ὡραίους χαρακτήρας, οὓς πρὸ ὀφθαλμῶν ἔσχεν, εἰς τὰ ἄλλα ταῦτα χαρακτηριστικά, αὗται οὐδέποτε θὰ μοι γίνωσι δῆλοι.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ.

Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift (Τόμ. γ', τεύχ. 4), ἐν ἣ ἐυνόικώταται περιέχονται κρίσεις τῶν τελευταίων ἔργων τῶν ἡμετέρων μεσαιωνοδιφῶν Μ. Γεδεών, Μ. Παρηνίκα καὶ Ἀλεξ. Ε. Λαυριώτου, ὁ γνωστός γλωσσολόγος καὶ γραμματικὸς Gustav Meyer δημοσιεύει πραγματείαν περὶ τῆς ἐτυμολογίας λέξεων τινων τῆς δημώδους ἡμῶν γλώσσης, ἐξ ἧς σταχυολογοῦμεν χάριν τῶν ἀναγνοστών τῆς Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως ταῦτα.

Ἀθιβάλλω.

Ἐκ τῶν σφζομένων γραπτῶν μνημείων τοῦ Μεσαιωνισμοῦ ἀπαντᾷ ἡ λέξις εἰς Θαρατικὸν τῆς Ρόδου (Wagner, Carmina graeca σ. 35), ἐρ' ἂν θελήσω δητὰ εἰπῶ τὲς ἐμμορφῆς καὶ κάλλη, ἐς εἶχον οἱ Ροδίτισσες, καὶ τίς τὰ τ' ἀθιβάλλη;

Θρηναὶ ἄρτι ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιολογία καὶ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα ἀσπρῶν αὐτῶν θεράποντα γενόμενον μάλιστα πρὸ τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, τὸν Ἐρρίκον Waddington θανόντα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐπισκεψάμενος τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν, ὧν τὰ μνημεῖα ἐλάτρευε, συνελάτρευεν αὐταῖς καὶ τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, ὅπερ τὰ μάλιστα ἐφίλει καὶ ὑπὲρ οὗ ἐμόχθει. Ἄλλοτε οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἦσαν πλείονες, νῦν ἀραιοῦνται ὀσημέραι, τὰ δὲ ἐλληνικὰ γράμματα κέκτληται μὲν καὶ νῦν μύστας αὐτῶν πολλούς, ὀλίγους ὅμως τοὺς ἐνθέρμους λάτρεις αὐτῶν. Ὁ θάνατος τοῦ Waddington εἶνε τούτου ἐνεκα ἀπώλεια δι' αὐτά, καὶ ἀπώλεια μεγίστη.

Ἐν τῷ τελευταίῳ Φιλολογικῷ παρρητήματι τοῦ Figaro ἐδημοσιεύθησαν ἀπαντήσεις κυρίων τε καὶ κυρίων ἐπὶ τοῦ ἐξῆς θέματος: Εἶναι δυνατόν ἀνὴρ ν' ἀγαπᾷ πολλὰς γυναῖκας καὶ γυνὴ πολλοὺς ἀνδρας συγχρόνως; Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἀπαντήσεις ὑπῆρξαν διάφοροι, ἀλλαι μὲν ἀπορατικαί, ἀλλαι δὲ καταφατικαί, τινὲς δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ γυναικείου φύλου, ὑπὲρ γυναικῶν ἐννοεῖται, καθ' ὅς ὁ μὲν ἀνὴρ ἀγαπᾷ πολλὰς γυναῖκας, ἡ δὲ γυνὴ ἓνα καὶ μόνον ἄνδρα. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ κατὰ περίεργον σύμπτωσιν συνετάχθησαν καὶ τινες τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' εὐάριθμοι πρὸ τῆς μεγάλης πλειονοψηφίας. Τὸ ζήτημα εἶνε καθαρῶς ψυχολογικόν

ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὀνομάζω, λέγω. Ἐκ τούτου καὶ ἀγθιβολῇ=διήγησις, ὅπερ ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι εὐρίσκεται. Εἶναι παραφθορά τοῦ ἀντιβάλλω, ὅπερ ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ Ἑλληνισμῷ=λέγω. Εὐαγγελ. Λουκ. 24, 17 τίτες οἱ λόγοι οὗτοι, οὗς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποὶ; Ἀπολλωνίος Δόσκολος (Περὶ συνδέσμων 479, 26 ἐν Ἀνεκδότ. Bekker) εἰς σχολικὴν ἀντιβολὴν κατέστημεν=λόγον, συζήτησιν. Ὑπάρχει καὶ μορφὴ ἀρεβάλλω=ἀναφέρω, συνηθεστάτη σήμερον ἐπὶ τοῦ παταμοῦ, πορὸς μὲ ἀρεβάλλει;

Γοῦρνα.

Ὁ μὲν Ducange ἐρμηνεύει: «urna, στάμνος, ὀδρία», ὁ δὲ Somavera: «pila di fontana o di pozzo, ὁ δὲ Bandotis: «larmier, gouttière». καὶ ὁ Legend: «urne, gouttière; bassin d'une fontaine». Ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ γοῦρνα προήλθε καὶ τὸ ἀλβανικὸν gurne, gure. Ἀρχέτυπον εἶναι τὸ ἐνετικὸν gorna=ἀγωγός, αὐλαξ. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἀρχαία λέξις γρῶρη, ἣν ὁ Ψύχιος ἐρμηνεύει: «τὸ κοῖλον τοῦ δίφρου, οὗ λόγῃαι κεῖνται. Ἄλλοι δὲ τὴν ὀπὴν τῆς πέτρας, δι' ἧς τὰ σχοιρία πρὸς τὴν ρεῶν στάσιν ἡσφαλίζοντο», τὸ δὲ Μ. Ἐτυμολογικόν: «ἡ κοίλη καὶ τετριμμένη πέτρα, ἡ δεχομένη τὰ σχοιρία».

Δρομόνι.

Οὕτω καλεῖται, ὡς γνωστόν, τὸ μέγα κόσκιον, δι' οὗ καθαρίζονται τὰ σιτηρὰ ἐν τῷ ἄλωνίῳ, κατασκευάζεται δὲ διὰ λωρίων δέρματος ἢ διὰ λεπτοῦ σύρματος. Ὑπάρχουσι καὶ τύποι δριμόνι, διρμόνι, δερμόνι. Ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τὸ ρουμανικὸν dirmoiu. Ὁ μὲν Μ.

δέον δὲ νὰ ἐξετασθῇ ὁ ἀληθὴς ἔρως, ὁ εἰς θυσίας ἔτοιμος, τοῦ συνήθους. Ὁ ἀληθὴς ἔρως δὲν καταμερίζεται.

Τῇ 31 δεκεμβρίου ἀπέβίωσεν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Salford, ἀνὴρ τῶν δημοτικιστῶν, ὁ Γουλιέλμος Ἀμπσον (William Hampson), ὅστις ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου αὐτοῦ τὸν τίτλον τοῦτον: «πρεσβύτερος ὑπὲρ τῆς Α. Μεγαλειότητος».

Ὁ Ἀμπσον ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 115 ἐτῶν, μαρτυρούμενος δι' ἐπιστήμων ἐγγράφων. Τέσσαρες θετοὶ αὐτοῦ ἐπληρώθησαν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Οὐατερλόου καὶ δύο υἱοὶ αὐτοῦ ἐν Κριμαίᾳ.

Ἀληθὴ δέχσιν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπηύθυνε συντάχτης ἀγγλικῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων ἐπιγραφομένου The Humanitarium ὑπὲρ τῶν κυνῶν, γαλῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑπηρετικῶν ζώων. Ἐπεκαλέσατο ὑπὲρ τῶν φίλων τούτων τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσαν τὴν μέριμναν τοῦ Ὑψίστου κρίνῃν αὐτὰ ἄξια δικαιωμάτων οὐχὶ ὀλιγωτέρων τῶν ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ θνησκόντων παιδῶν, ἥτοι τῆς ἀνακσίας. Πολὺ ἀγγλικόν!